

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)

12 päivänä joulukuuta 2019*

Ennakkoratkaisupyyntö – Kiireellinen ennakkoratkaisumenettely – Poliisiyhteistyö ja oikeudellinen yhteistyö rikosasioissa – Eurooppalainen pidätysmääräys – Puitepäätös 2002/584/YOS – 6 artiklan 1 kohta – Pidätysmääräyksen antaneen oikeusviranomaisen käsite – Arviointiperusteet – Jäsenvaltion syyttäjäviranomaisen syytetoimenpiteitä varten antama eurooppalainen pidätysmääräys

Asiassa C-625/19 PPU,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka rechtbank Amsterdam (Amsterdamin alioikeus, Alankomaat) on esittänyt 22.8.2019 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 22.8.2019, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa, joka koskee sellaisen eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanoa, jonka kohteena on

XD,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja J.-C. Bonichot sekä tuomarit M. Safjan, L. Bay Larsen, C. Toader (esittelevä tuomari) ja N. Jääskinen,

julkisasiamies: M. Campos Sánchez-Bordona,

kirjaaja: johtava hallintovirkamies M. Ferreira,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 24.10.2019 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- XD, edustajinaan D. Bektesevic ja T. E. Korff, advocaten,
- Openbaar Ministerie, edustajinaan K. van der Schaft ja N. Bakkenes,
- Alankomaiden hallitus, asiamiehinnään M. K. Bulterman ja J. Langer,
- Irlanti, asiamiehinään G. Hodge ja M. Browne, avustajanaan R. Kennedy, SC,
- Espanjan hallitus, asiamiehinään L. Aguilera Ruiz,
- Ranskan hallitus, asiamiehinään A. Daniel ja A.-L. Desjonquères,
- Italian hallitus, asiamiehinään G. Palmieri, avustajanaan L. Fiandaca, avvocato dello Stato,

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

- Suomen hallitus, asiamiehenään M. Pere,
 - Ruotsin hallitus, asiamiehinään A. Falk, C. Meyer-Seitz, H. Shev, J. Lundberg ja H. Eklinder,
 - Euroopan komissio, asiamiehinään S. Grünheid ja R. Troosters,
- kuultuaan julkisasiamiehen 26.11.2019 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,
on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisistä luovuttamismenettelyistä 13.6.2002 tehdyn neuvoston puitepäätöksen 2002/584/YOS (EYVL 2002, L 190, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna 26.2.2009 tehdyllä neuvoston puitepäätöksellä 2009/299/YOS (EUVL 2009, L 81, s. 24; jäljempänä puitepäätös 2002/584), 6 artiklan 1 kohdan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty eurooppalaisen pidätysmääräyksen, jonka Åklagarmyndigheten (syyttjäviranomainen, Ruotsi) antoi 27.5.2019 XD:hen kohdistuvia syytetoimenpiteitä varten, Alankomaissa tapahtuvan täytäntöönpanon yhteydessä.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

- 3 Puitepäätöksen 2002/584 johdanto-osan viidennessä, kuudennessa, kymmenennessä ja kahdennessatoista perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:
 - ”(5) Unionille asetettu tavoite tulla vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvaksi alueeksi johtaa EU:n jäsenvaltioiden välisen, rikoksen johdosta tapahtuvan luovuttamisen poistamiseen ja sen korvaamiseen oikeusviranomaisten välisillä luovuttamisjärjestelyillä. Lisäksi uusien ja yksinkertaisempien järjestelyjen käyttöönotto rikoksesta tuomittujen tai epäiltyjen henkilöiden luovuttamiseksi tuomioiden täytäntöönpanoa ja syyteeseen asettamista varten rikosasioissa tekee mahdolliseksi poistaa nykyiset monimutkaiset ja aikaa vievät luovuttamismenettelyt. Vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvalla alueella on aiheellista korvata jäsenvaltioiden tähänastiset perinteiset yhteistyösuhteet rikosoikeudellisten päätösten, sekä ennen tuomiota annettujen että lopullisten, vapaan liikkuvuuden järjestelmällä.
 - (6) Tässä puitepäätöksessä säädetty eurooppalainen pidätysmääräys on vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen, jota Eurooppa-neuvosto on luonnehtinut unionin oikeudellisen yhteistyön kulmakiveksi, ensimmäinen konkreettinen sovellus rikoslainsäädännön alalla.
-
- (10) Eurooppalaista pidätysmääräystä koskevat järjestelyt perustuvat jäsenvaltioiden väliseen vankkaan luottamukseen. Järjestelyjen soveltaminen voidaan keskeyttää vain, jos jokin jäsenvaltio rikkoo vakavasti ja jatkuvasti [SEU] 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja periaatteita, minkä neuvosto toteaa kyseisen sopimuksen 7 artiklan 1 kohdan mukaisesti ja minkä seurauksista on säädetty saman artiklan 2 kohdassa.
-

- (12) Tässä puitepäätöksessä kunnioitetaan perusoikeuksia ja noudatetaan [SEU] 6 artiklassa tunnustettuja ja Euroopan unionin perusoikeuskirjasta, erityisesti sen VI luvusta, kuvastuvia periaatteita. – –”
- 4 Kyseisen puitepäätöksen 1 artiklassa, jonka otsikko on ”Eurooppalaisen pidätysmääräyksen määritelmä ja velvollisuus panna se täytäntöön”, säädetään seuraavaa:
- ”1. Eurooppalaisella pidätysmääräyksellä tarkoitetaan oikeudellista päätöstä, jonka jäsenvaltio on antanut etsityn henkilön kiinni ottamiseksi ja luovuttamiseksi toisen jäsenvaltion toimesta syytetoimenpiteitä tai vapaudenmenetyksen käsittävän rangaistuksen tai turvaamistoimenpiteen täytäntöönpanemista varten.
2. Jäsenvaltiot panevat eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöön vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen perusteella ja tämän puitepäätöksen määräysten mukaisesti.
3. Tämä puitepäätös ei vaikuta velvoitteeseen kunnioittaa [SEU] 6 artiklassa taattuja perusoikeuksia ja keskeisiä oikeusperiaatteita.”
- 5 Mainitun puitepäätöksen 2 artiklan otsikkona on ”Eurooppalaisen pidätysmääräyksen soveltamisala”, ja sen 1 kohdassa säädetään seuraavaa:
- ”Eurooppalainen pidätysmääräys voidaan antaa sellaisista teoista, joista määräyksen antaneen jäsenvaltion lainsäädännön mukaan voi seurata vapaudenmenetyksen käsittävä rangaistus tai turvaamistoimenpide, jonka enimmäisaika on vähintään 12 kuukautta, tai jos rangaistustuomio tai turvaamistoimenpidettä koskeva päätös on annettu, sellaisista seuraamuksista, joiden kesto on vähintään neljä kuukautta.”
- 6 Saman puitepäätöksen 6 artiklassa, jonka otsikko on ”Toimivaltaisten viranomaisten nimeäminen”, säädetään seuraavaa:
- ”1. Pidätysmääräyksen antanut oikeusviranomainen on pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion sellainen oikeusviranomainen, jolla on kyseisen valtion lainsäädännön mukaan toimivalta antaa eurooppalainen pidätysmääräys.
2. Täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen on täytäntöönpanojäsenvaltion sellainen oikeusviranomainen, joka on toimivaltainen panemaan täytäntöön eurooppalaisen pidätysmääräyksen kyseisen valtion lainsäädännön mukaisesti.
3. Kukin jäsenvaltio ilmoittaa neuvoston pääsihteeristölle, mikä on sen kansallisen lainsäädännön mukaan toimivaltainen oikeusviranomainen.”

Ruotsin oikeus

Oikeudenkäymiskaari

- 7 Oikeudenkäymiskaaren (rättegångsbalken, jäljempänä RB) 24 luku sisältää tutkintavankeutta koskevat säännöt.
- 8 Kyseisen luvun 13 §:n mukaan tuomioistuimen on silloin, kun syyttäjä esittää vangitsemisvaatimuksen, järjestettävä vaatimuksen ratkaisemiseksi istunto, johon kutsutaan rikoksesta epäilty ja hänen puolustajansa.

- 9 Mainitun luvun 17 §:n 2 momentin mukaan tuomioistuin voi päättää epäillyn vangitsemisesta myös tämän poissa ollessa.
- 10 RB:n 24 luvun 20 §:n 1 momentin 2 kohdasta ilmenee, että tuomioistuimen on välittömästi päätettävä tutkintavankeus, jos sille ei ole enää perusteita. Kyseisen luvun 20 §:n 2 momentissa säädetään, että syyttäjäviranomaisella on tutkintavankeuden koko keston ajan velvollisuus tarkastella, onko kyseinen toimenpide oikeasuhteinen, ja se voi lopettaa tutkintavankeuden itse ennen syytteen nostamista.
- 11 RB:n 52 luvun 1 §:n mukaan kärjäoikeuden päätökseen tutkintavankeuteen määräämisestä voidaan hakea muutosta hovioikeudessa ilman ajallista rajoitusta. Hovioikeuden päätöksestä voidaan puolestaan valittaa Högsta domstoleniin (korkein oikeus, Ruotsi) ilman ajallista rajoitusta RB:n 56 luvun 1 §:n nojalla.

Asetus (2003:1178)

- 12 Puitepäätös 2002/584 on saatettu osaksi Ruotsin oikeusjärjestystä eurooppalaiseen pidätysmääräykseen perustuvasta henkilöiden Ruotsiin luovuttamisesta annetulla asetuksella (2003:1178) (förordning om överlämnande till Sverige enligt en europeisk arresteringsorder; SFS 2003, nro 1178; jäljempänä asetus 2003:1178).
- 13 Asetuksen 2003:1178 2 §:n mukaan sekä syytteen nostamiseksi että vapaudenmenetyksen käsittävän rangaistuksen tai turvaamistoimenpiteen täytäntöön panemiseksi annettavan eurooppalaisen pidätysmääräyksen antaa syyttäjä.
- 14 Eurooppalainen pidätysmääräys syytteen nostamiseksi voidaan kyseisen asetuksen 3 §:n mukaan antaa, jos etsitty henkilö on määrätty tutkintavankeuteen, koska häntä epäillään todennäköisin syin rikoksesta, josta voidaan määrätä vähintään yhden vuoden vankeusrangaistus.
- 15 Mainitun asetuksen 5 §:n 1 momentin mukaan syyttäjä voi antaa eurooppalaisen pidätysmääräyksen vain, jos sitä voidaan asianomaiselle aiheutuvan haitan sekä odotettavissa olevan menettelyn viivästymisen ja kustannusten vuoksi pitää perusteltuna rikoksen tekotavan ja vakavuuden sekä muiden olosuhteiden kannalta.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys

- 16 Ruotsin syyttäjäviranomainen antoi 27.5.2019 XD:hen, jonka epäillään osallistuneen erään rikollisjärjestön jäsenenä huumausainelainsäädännön rikkomiseen useiden valtioiden, mukaan lukien Ruotsin, alueella, kohdistuvan eurooppalaisen pidätysmääräyksen syytetoimenpiteitä varten.
- 17 Eurooppalainen pidätysmääräys annettiin Göteborgs tingsrättin (Göteborgin kärjäoikeus, Ruotsi) samana päivänä tekemän tutkintavankeuteen määräämistä koskevan päätöksen täytäntöön panemiseksi.
- 18 Seuraavana päivänä 28.5.2019 XD pidätettiin Alankomaissa eurooppalaisen pidätysmääräyksen nojalla.
- 19 Openbaar Ministerie (syyttäjäviranomainen, Alankomaat) saattoi mainitun eurooppalaisen pidätysmääräyksen seuraavana päivänä eli 29.5.2019 rechtbank Amsterdamin (Amsterdamin alioikeus, Alankomaat) tutkittavaksi 29.4.2004 annetun luovuttamislain (Overleveringswet), sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasiassa, 23 §:n nojalla.

- 20 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin esittää yhtäältä, että Ruotsin viranomaisten pääasiassa toimittamista tiedoista ilmenee, että Ruotsin syyttäjänviraston yksittäiset syyttäjät osallistuvat Ruotsissa lainkäyttöön ja toimivat riippumattomasti ilman riskiä siitä, että täytäntöönpanovallan käyttäjä antaisi heille välittömästi tai välillisesti yksittäistapauksia koskevia määräyksiä tai käskyjä.
- 21 Toisaalta se toteaa, että vaikka eurooppalaista pidätysmääräystä koskevassa Ruotsin lainsäädännössä ei säädetä mahdollisuudesta hakea muutosta tällaisen pidätysmääräyksen antamista koskevaan päätökseen, Ruotsin viranomaisten toimittamien tietojen perusteella voidaan päätellä, että eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamisen oikeasuhteisuus tutkitaan, kun tehdään eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamista edeltävä päätös tutkintavankeuteen määräämisestä.
- 22 Lisäksi kyseinen tuomioistuin mainitsee, että nyt käsiteltävässä asiassa Göteborgs tingsrättissä järjestetyssä XD:n vangitsemista koskeneessa istunnossa keskusteltiin myös eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamisesta XD:n luovuttamiseksi Ruotsin viranomaisille. Niinpä kyseinen tuomioistuin tutki eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamisen oikeasuhteisuuden, kun se määräsi XD:n tutkintavankeuteen.
- 23 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii kyseisten seikkojen vuoksi, täyttääkö tuomioistuimen ennen eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamisesta tehtyä syyttäjän päätöstä tekemän kansallisen päätöksen yhteydessä suorittama arviointi, joka koskee muun muassa tällaisen pidätysmääräyksen antamisen oikeasuhteisuutta, olennaisilta osin vaatimukset, jotka ilmenevät 27.5.2019 annetun tuomion OG ja PI (Lyypekin ja Zwickaun syyttäjänviranomaiset) (C-508/18 ja C-82/19 PPU, EU:C:2019:456) 75 kohdasta, jonka mukaan eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamisesta tehtävän syyttäjänviranomaisen päätöksen osalta on oltava käytettävissä sellainen oikeussuojakeino tuomioistuimessa, joka täyttää kaikki tehokkaaseen oikeussuojaan liittyvät vaatimukset.
- 24 Kyseinen tuomioistuin korostaa tältä osin, että vaikka nyt käsiteltävässä asiassa kansallinen ja eurooppalainen pidätysmääräys annettiin samana päivänä, ei voida sulkea pois sitä, että yhtäältä kansallisen oikeudellisen päätöksen antamisen ja eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamisen oikeasuhteisuuden arvioinnin ja toisaalta viimeksi mainitun pidätysmääräyksen tosiasiallisen antamisajankohdan välillä kuluu jonkin verran aikaa ja että tänä aikana voi ilmetä uusia seikkoja, jotka vaikuttavat mainitun eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamiseen. Tällaisessa tilanteessa tuomioistuimen ennen eurooppalaisen pidätysmääräyksen tosiasiallista antamista tekemä arviointi ei sen mukaan anna tehokasta oikeussuojaa tällaisen pidätysmääräyksen antamisen kohtuuttomuutta vastaan.
- 25 Tässä tilanteessa rechtbank Amsterdam on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Voidaanko syyttäjää, joka osallistuu lainkäyttöön pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa, toimii riippumattomasti suorittaessaan eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamiseen liittyviä tehtäviään ja antaa eurooppalaisen pidätysmääräyksen, pitää puitepäätöksen [2002/584] 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna pidätysmääräyksen antaneena oikeusviranomaisena, jos pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion tuomioistuin on arvioinut eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamisen edellytykset ja erityisesti sen oikeasuhteisuuden, ennen kuin kyseinen syyttäjä on tehnyt tosiasiallisen päätöksen eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamisesta?”

Kiireellinen menettely

- 26 Unionin tuomioistuimen ensimmäinen jaosto päätti 17.9.2019 esittelevän tuomarin ehdotuksesta ja julkisasiamiestä kuultuaan käsitellä asian C-626/19 PPU kiireellisessä ennakkoratkaisumenettelyssä.

27 Unionin tuomioistuimen ensimmäinen jaosto huomautti nimittäin ensin, että ennakkoratkaisupyyntöissä pyydetään tulkitsemaan puitepäätöstä 2002/584, joka kuuluu EUT-sopimuksen kolmannen osan vapauden, turvallisuuden ja oikeuden aluetta koskevan V osaston alaan, ja se on näin ollen ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen pyynnön mukaisesti mahdollista käsitellä Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 23 a artiklan ja unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 107 artiklan mukaisessa kiireellisessä ennakkoratkaisumenettelyssä, ja totesi sitten, että XD on ollut 28.5.2019 lähtien säilöön otettuna odottamassa luovutusta ja hänestä annetun eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanoa ja että hänen vangittuna pitämisensä riippuu pääasiassa annettavasta ratkaisusta.

Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

28 Aluksi on muistutettava, että kansallisten tuomioistuinten ja unionin tuomioistuimen välille SEUT 267 artiklalla luodussa yhteistyömenettelyssä unionin tuomioistuimen tehtävänä on antaa kansalliselle tuomioistuimelle hyödyllinen vastaus, jonka perusteella kansallinen tuomioistuin voi ratkaista siinä vireillä olevan asian. Unionin tuomioistuimen on tämän vuoksi tarvittaessa muotoiltava sille esitetyt kysymykset uudelleen (tuomio 4.9.2014, *eco cosmetics* ja *Raiffeisenbank St. Georgen*, C-119/13 ja C-120/13, EU:C:2014:2144, 32 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

29 Nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin näyttäisi oletettavan ennakkoratkaisukysymyksessään, että puitepäätöksen 2002/584 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu pidätysmääräyksen antaneen oikeusviranomaisen asema riippuu erityisesti siitä, kohdistuuko eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamista koskevaan päätökseen tuomioistuinvalvonta.

30 On kuitenkin huomautettava, että muun viranomaisen kuin tuomioistuimen tekemään eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamista koskevaan päätökseen kohdistuva tuomioistuinvalvonta ei ole edellytys sille, että kyseistä viranomaista voidaan pitää puitepäätöksen 2002/584 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna pidätysmääräyksen antaneena oikeusviranomaisena. Tällainen vaatimus ei kuulu kyseisen viranomaisen asemaa ja organisaatiota koskeviin sääntöihin vaan se koskee tällaisen pidätysmääräyksen antamisen menettelyä (tuomio 12.12.2019, *JR* ja *YC*, C-566/19 PPU ja C-626/19 PPU, 48 kohta).

31 Tätä tulkintaa tukee 27.5.2019 annettu tuomio *PF* (Liettuan syyttäjäviranomainen) (C-509/18, EU:C:2019:457), jossa unionin tuomioistuin totesi, että jäsenvaltion yleistä syyttäjää, joka kyllä on tuomiovallasta rakenteellisesti riippumaton mutta jolla on toimivalta syytetoimien suorittamiseen ja jonka asema takaa sille kyseisessä jäsenvaltiossa riippumattomuuden suhteessa täytäntöönpanovaltaan eurooppalaista pidätysmääräystä annettaessa, on pidettävä puitepäätöksessä 2002/584 tarkoitettuna pidätysmääräyksen antaneena oikeusviranomaisena, ja jätti ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tehtäväksi tutkia, onko kyseisen syyttäjän päätösten osalta käytettävissä sellainen oikeussuojakeino, joka täyttää kaikki tehokkaaseen oikeussuojaan liittyvät vaatimukset.

32 Tässä tilanteessa on katsottava, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kysymyksellään pääasiallisesti, onko puitepäätöstä 2002/584 tulkittava siten, että siinä tapauksessa, että toimivalta antaa eurooppalainen pidätysmääräys syytetoimenpiteitä varten myönnetään viranomaiselle, joka osallistuu lainkäyttöön kyseisessä jäsenvaltiossa mutta ei itse ole tuomioistuin, tehokasta oikeussuojaa koskevat vaatimukset täyttyvät, jos tuomioistuin on ennen kyseisen viranomaisen tekemää tosiasiallista päätöstä eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamisesta tutkinut sen antamisen edellytykset ja erityisesti sen oikeasuhteisuuden.

33 Tässä yhteydessä on aluksi muistutettava siitä, että sekä jäsenvaltioiden välisen keskinäisen luottamuksen periaatteella että vastavuoroisen tunnustamisen periaatteella, joka puolestaan perustuu jäsenvaltioiden keskinäiseen luottamukseen, on unionin oikeudessa perustavanlaatuinen merkitys, koska niiden avulla voidaan luoda ja pitää yllä alue, jolla ei ole sisäisiä rajoja. Keskinäisen luottamuksen periaate edellyttää etenkin vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen osalta sitä, että

- kukin jäsenvaltio katsoo – jollei kyse ole poikkeuksellisista olosuhteista –, että kaikki muut jäsenvaltiot noudattavat unionin oikeutta ja aivan erityisesti unionin oikeudessa tunnustettuja perusoikeuksia (tuomio 25.7.2018, Minister for Justice and Equality (tuomioistuinjärjestelmän puutteet), C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, 36 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 34 On myös huomautettava, että puitepäättös 2002/584 on – kuten sen johdanto-osan kuudennesta perustelukappaleesta ilmenee – SEUT 82 artiklan 1 kohdassa, jolla on korvattu EU 31 artikla, jonka perusteella kyseinen puitepäättös annettiin, vahvistetun tuomioistuinten tuomioiden ja oikeusviranomaisten päätösten vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen ensimmäinen konkreettinen sovellus rikosoikeuden alalla. Siitä lähtien oikeudellista yhteistyötä rikosoikeuden alalla on edistetty asteittain oikeudellisilla instrumenteilla, joiden yhteensovitetulla soveltamisella vahvistetaan jäsenvaltioiden luottamusta toistensa kansallisiin oikeusjärjestyksiin, jotta rikosasioissa annettujen tuomioiden tunnustaminen ja täytäntöönpano unionissa voidaan varmistaa sen välttämiseksi, että rikoksenteelijät jäisivät rangaistuksetta.
- 35 Vastavuoroisen tunnustamisen periaate, joka on puitepäättöksen rakenteen taustalla, tarkoittaa puitepäättöksen 1 artiklan 2 kohdan mukaan, että jäsenvaltiot ovat lähtökohtaisesti velvollisia panemaan eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöön (tuomio 16.11.2010, Mantello, C-261/09, EU:C:2010:683, 36 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 36 Puitepäättöksen 2002/584 säännösten mukaan jäsenvaltiot voivat nimittäin kieltäytyä panemasta tällaista pidätysmääräystä täytäntöön vain puitepäättöksen 3 artiklassa säädettyissä ehdottomien kieltäytymisperusteiden tapauksissa ja sen 4 ja 4 a artiklassa luetelluissa harkinnanvaraisten kieltäytymisperusteiden tapauksissa. Lisäksi täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen voi asettaa eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanolle vain puitepäättöksen 5 artiklassa määritellyt edellytykset (tuomio 29.1.2013, Radu, C-396/11, EU:C:2013:39, 36 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 37 On myös huomautettava, että puitepäättöksellä 2002/584 käyttöön otetun rikoksesta tuomittujen tai epäiltyjen henkilöiden luovuttamista koskevan yksinkertaistetun järjestelmän tehokkuus ja moitteeton toiminta perustuvat tiettyjen puitepäättöksessä asetettujen vaatimusten, joiden ulottuvuutta on täsmennetty unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä, noudattamiseen.
- 38 Tässä yhteydessä on mainittava kyseisestä oikeuskäytännöstä ilmenevän, että eurooppalaista pidätysmääräystä koskevassa järjestelmässä etsitylle henkilölle taattavia menettelyllisiä oikeuksia ja perusoikeuksia suojellaan kahdella tasolla, koska sen oikeussuojan lisäksi, jota on annettava ensimmäisellä tasolla annettaessa kansallisen pidätysmääräyksen kaltainen oikeudellinen päätös, suoja on varmistettava toisella tasolla annettaessa eurooppalainen pidätysmääräys, joka puolestaan voidaan tarvittaessa antaa lyhyessä ajassa kansallisen oikeudellisen päätöksen antamisen jälkeen (tuomio 27.5.2019, OG ja PI (Lyypekin ja Zwickaun syyttäjäviranomaiset), C-508/18 ja C-82/19 PPU, EU:C:2019:456, 67 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 39 Kun kyse on eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamisen kaltaisesta toimenpiteestä, jolla voidaan puuttua asianomaisen henkilön vapautta koskevaan oikeuteen, tämä suoja edellyttää sitä, että tästä tehtävä päätös täyttää tehokkaaseen oikeussuojaan liittyvät vaatimukset ainakin toisella näistä suojan tasoista (tuomio 27.5.2019, OG ja PI (Lyypekin ja Zwickaun syyttäjäviranomaiset), C-508/18 ja C-82/19 PPU, EU:C:2019:456, 68 kohta).
- 40 Erityisesti on todettava, että asianomaisen henkilön oikeuksien suojelun toinen taso edellyttää sitä, että pidätysmääräyksen antava oikeusviranomainen valvoo, että tällaisen määräyksen antamisedellytyksiä noudatetaan, ja tutkii objektiivisesti sen, onko pidätysmääräyksen antamista pidettävä oikeasuhteisena, ottamalla huomioon kaikki syyllisyyttä tukevat ja sitä vastaan puhuvat seikat ilman riskiä siitä, että muun muassa täytäntöönpanovallan käyttäjä antaisi sille ulkopuolisia käskyjä (ks. vastaavasti tuomio 27.5.2019, OG ja PI (Lyypekin ja Zwickaun syyttäjäviranomaiset), C-508/18 ja C-82/19 PPU, EU:C:2019:456, 71 ja 73 kohta).

- 41 Lisäksi on huomattava, että silloin kun pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion lainsäädännössä toimivalta eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamiseen on osoitettu viranomaiselle, joka tosin osallistuu lainkäyttöön kyseisessä jäsenvaltiossa mutta ei itse ole tuomioistuin, kyseisessä jäsenvaltiossa on oltava, siltä osin kuin on kyse päätöksestä antaa eurooppalainen pidätysmääräys ja erityisesti tällaisen päätöksen oikeasuhteisuudesta, käytössä sellainen oikeussuojakeino tuomioistuimessa, joka täyttää kaikki tehokkaaseen oikeussuojaan liittyvät vaatimukset (tuomio 27.5.2019, OG ja PI (Lyypekin ja Zwickaun syyttäjäviranomaiset), C-508/18 ja C-82/19 PPU, EU:C:2019:456, 75 kohta).
- 42 Tällaisella oikeussuojakeinolla, joka kohdistuu viranomaisen, joka osallistuu lainkäyttöön ja on vaaditulla tavalla riippumaton täytäntönnpanovallasta mutta ei ole tuomioistuin, päätöksen eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamisesta syytetoimia varten, pyritään varmistamaan, että kyseistä päätöstä ja pidätysmääräyksen antamisen välttämättömiä edellytyksiä – ja erityisesti sen oikeasuhteisuutta – koskeva tuomioistuinvalvonta on tehokasta oikeussuojaa koskevien vaatimusten mukainen.
- 43 Näin ollen jäsenvaltioiden tehtävänä on varmistaa, että niiden oikeusjärjestyksissä taataan tehokkaasti puitepäätöksessä 2002/584, sellaisena kuin sitä on tulkittu unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä, edellytetty oikeussuojan taso niissä käytettävissä olevilla oikeussuojakeinoilla, jotka voivat vaihdella järjestelmästä toiseen.
- 44 Erityisesti on todettava, että muun oikeusviranomaisen kuin tuomioistuimen eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamisesta tekemään päätökseen kohdistuvan erillisen oikeussuojakeinon käyttöön ottaminen on tältä osin vain yksi mahdollisuus.
- 45 Puitepäätös 2002/584 ei nimittäin ole esteenä sille, että jäsenvaltio soveltaa eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamisen osalta omia menettelysääntöjään, kunhan kyseisen puitepäätöksen tavoitetta tai siinä asetettuja vaatimuksia ei tehdä tyhjäksi (ks. vastaavasti tuomio 30.5.2013, F, C-168/13 PPU, EU:C:2013:358, 53 kohta).
- 46 Nyt käsiteltävässä asiassa unionin tuomioistuimen käytettävissä olevasta asiakirja-aineistosta ilmenee, että eurooppalaisen pidätysmääräyksen antaminen syytetoimenpiteitä varten perustuu Ruotsin oikeusjärjestyksessä aina päätökseen, jolla asianomainen henkilö määrätään tutkintavankeuteen ja jonka tekee tuomioistuin.
- 47 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin täsmentää myös, että Ruotsin viranomaisten sille toimittamista tiedoista ilmenee, että toimivaltaisen tuomioistuimen on tutkintavankeuden tarpeellisuuden toteamiseksi arvioitava myös muiden mahdollisten toimenpiteiden, kuten eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamisen, oikeasuhteisuus.
- 48 Ruotsin hallitus mainitsee lisäksi, että kun kyseinen tuomioistuin tutkii tarpeen määrätä rikoksesta epäilty henkilö tutkintavankeuteen, sen on aina arvioitava tällaisen toimenpiteen oikeasuhteisuus. Jos rikoksesta epäilty henkilö pakenee tai ei oleskele pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion alueella, ainoa syy, jonka vuoksi syyttäjä saattaa asianomaista henkilöä koskevan pidätysmääräyksen antamisen tuomioistuimen käsiteltäväksi, on sen mukaan tarve antaa eurooppalainen pidätysmääräys. Niinpä oikeasuhteisuuden arviointi, jonka kyseinen tuomioistuin suorittaa, kun se tutkii tutkintavankeuden määräämisen tarpeellisuuden, koskee sen mukaan myös eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamista.
- 49 Pääasian tilanne näyttäisi olevan tällainen, sillä, kuten ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, Ruotsin tuomioistuimessa järjestetyissä XD:n vangitsemista koskeneissa istunnoissa keskusteltiin myös tarpeesta antaa eurooppalainen pidätysmääräys etsityn henkilön luovuttamiseksi Ruotsin viranomaisille.

- 50 Ruotsin hallitus on lisäksi maininnut kirjallisissa huomautuksissaan ja unionin tuomioistuimessa pidetyssä istunnossa, että eurooppalaisen pidätysmääräyksen perusteella etsityllä henkilöllä on oikeus hakea muutosta päätökseen, jolla hänet määrätään tutkintavankeuteen, ilman ajallista rajoitusta myös eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamisen jälkeen ja sen jälkeen, kun hänet on pidätetty täytäntöönpanevassa jäsenvaltiossa. Jos valituksenalainen päätös tutkintavankeuteen määrittämisestä kumotaan, eurooppalainen pidätysmääräys muuttuu automaattisesti pätemättömäksi, sillä sen antaminen perustui kyseiseen päätökseen.
- 51 Ruotsin hallitus on vielä esittänyt, että ylempi tuomioistuin, jonka käsiteltäväksi on saatettu valitus tutkintavankeuteen määrittämisestä koskevasta päätöksestä, arvioi aina myös eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamisen oikeasuhteisuuden.
- 52 Sillä perusteella, että Ruotsin oikeusjärjestyksessä on tällaisia menettelysääntöjä, voidaan todeta, että vaikka eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamista koskevaan syyttäjän päätökseen ei kohdistu erillistä oikeussuojakeinoja, sen antamisen edellytykset ja erityisesti sen oikeasuhteisuus voivat olla pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa tuomioistuinvalvonnan kohteena joko ennen sen antamista, samanaikaisesti sen antamisen kanssa tai myös myöhemmin.
- 53 Niinpä tällainen järjestelmä on tehokasta oikeussuojaa koskevan vaatimuksen mukainen.
- 54 Kuten edellä 34 kohdassa muistutettiin, puitepäätös 2002/584 kuuluu lisäksi tehokkaan oikeussuojan takeiden kokonaisjärjestelmään; näistä takeista säädetään muilla oikeudellista yhteistyötä rikosoikeuden alalla koskevilla unionin säädöksillä, ja niillä eurooppalaisen pidätysmääräyksen perusteella etsitylle henkilölle osaltaan mahdollistetaan hänen oikeuksiensa käyttäminen jopa ennen kuin hänet luovutetaan pidätysmääräyksen antaneeseen jäsenvaltioon.
- 55 Erityisesti on mainittava, että oikeudesta käyttää avustajaa rikosoikeudellisissa menettelyissä ja eurooppalaista pidätysmääräystä koskevissa menettelyissä sekä oikeudesta saada tieto vapaudenmenetyksestä ilmoitetuksi kolmannelle osapuolelle ja pitää vapaudenmenetyksen aikana yhteyttä kolmansiin henkilöihin ja konsuliviranomaisiin 22.10.2013 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2013/48/EU (EUVL 2013, L 294, s. 1) 10 artiklassa asetetaan täytäntöönpanojäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle velvollisuus ilman aiheutonta viivästystä vapaudenmenetyksen jälkeen ilmoittaa henkilöille, joiden luovuttamista on vaadittu, että heillä on oikeus nimetä avustaja pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa.
- 56 Esitettyyn kysymykseen on edellä esitetyn perusteella vastattava, että puitepäätöstä 2002/584 on tulkittava siten, että tehokasta oikeussuojaa tuomioistuimissa koskevat vaatimukset, joiden on täyttyvä sellaisen henkilön osalta, josta on annettu eurooppalainen pidätysmääräys syytetoimenpiteitä varten, täyttyvät, jos kyseisen pidätysmääräyksen antamisedellytyksiin ja erityisesti sen oikeasuhteisuuden kohdistuu sen antaneen jäsenvaltion lainsäädännön mukaan tuomioistuinvalvonta kyseisessä jäsenvaltiossa.

Oikeudenkäyntikulut

- 57 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisistä luovuttamismenettelyistä 13.6.2002 tehtyä neuvoston puitepäätöstä 2002/584/YOS, sellaisena kuin se on muutettuna 26.2.2009 tehdyllä neuvoston puitepäätöksellä 2009/299/YOS, on tulkittava siten, että tehokasta oikeussuojaa tuomioistuimissa koskevat vaatimukset, joiden on täyttyvä sellaisen henkilön osalta, josta on annettu eurooppalainen pidätysmääräys syytetoimenpiteitä varten, täyttyvät, jos kyseisen pidätysmääräyksen antamisedellytyksiin ja erityisesti sen oikeasuhteisuuden kohdistuu sen antaneen jäsenvaltion lainsäädännön mukaan tuomioistuinvalvonta kyseisessä jäsenvaltiossa.

Allekirjoitukset